

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการรับรู้และความคาดหวังของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารต่อการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติในโรงพยาบาลชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย พยาบาลเวชปฏิบัติจำนวน 134 คน และผู้บริหารจำนวน 95 คน รวมทั้งสิ้น 229 คน ที่ปฏิบัติงานที่อยู่ในโรงพยาบาลชุมชนซึ่งมีพยาบาลเวชปฏิบัติปฏิบัติงานอยู่ จำนวน 24 แห่ง ในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 2 กระทรวงสาธารณสุข (ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาทและอ่างทอง) เก็บข้อมูลในระหว่างเดือนมกราคม ถึงมีนาคม พ.ศ. 2552 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นของสภาการพยาบาลฉบับปรับปรุงพ.ศ.2551 โดยนำแบบสอบถามการปฏิบัติบทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ของจรรยา ลิมานันท์ (2550) มาปรับปรุงด้วยการเพิ่มด้านกลุ่มอาการที่ต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแล้วส่งต่อทันทีจำนวน 4 กลุ่มอาการและการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่เพิ่มขึ้นในข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2551 และได้การปรับข้อคำถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำไปหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำมาหาความเที่ยงตรงโดยนำไปทดลองใช้ กับพยาบาลเวชปฏิบัติ 30 คน และผู้บริหารจำนวน 30 คน ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดอยุธยาและปทุมธานี ได้ค่าความเชื่อมั่นของความคาดหวังและการรับรู้การปฏิบัติบทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติ $\alpha = 0.98$, 0.99 และผู้บริหาร $\alpha = .99, .98$ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกับโรงพยาบาลเป้าหมายด้วยตัวเอง ในโรงพยาบาลที่มีระยะทางไกลกับที่พักของผู้วิจัย สำหรับโรงพยาบาลที่มีระยะทางไกลผู้วิจัยได้ติดต่อผ่านผู้ประสานงานทางโทรศัพท์และส่งแบบสอบถามให้ผู้ประสานงานทางไปรษณีย์ เมื่อครบ 8 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 186 ฉบับ แบ่งเป็นแบบสอบถามของพยาบาลเวชปฏิบัติ 109 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 81.34 และแบบสอบถามของผู้บริหาร

จำนวน 77 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.05 จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ใช้สถิติแจกแจง ความถี่ จำนวน ร้อยละ วิเคราะห์คะแนนความคาดหวังและการรับรู้ของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหาร ในการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ต่อการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติ ของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารโดยใช้สถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test เปรียบเทียบความคาดหวังของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารต่อการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยใช้สถิติ Kruskal-Wallis test เปรียบเทียบการรับรู้ของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารต่อการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยใช้สถิติ Kruskal-Wallis test และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับ สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยมีดังนี้

พยาบาลเวชปฏิบัติมีความคาดหวังการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมีการรับรู้การปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า การรับรู้ด้านบทบาททั่วไปในการรักษาโรคเบื้องต้นและ ด้านกลุ่มอาการที่ต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและส่งต่อทันทีที่มีการรับรู้การปฏิบัติบทบาทอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านกลุ่มอาการที่ต้องให้การรักษาแล้วต้องส่งต่อภายใน 7 วันและด้านกลุ่มโรคเรื้อรังที่ต้องให้ยาเพิ่มเติมตามคำสั่งการรักษาของแพทย์มีการรับรู้การปฏิบัติบทบาท อยู่ในระดับปานกลาง

ผู้บริหารมีความคาดหวังการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมดยกเว้น ด้านกลุ่มอาการที่ต้องให้การช่วยเหลือเบื้องต้นและส่งต่อทันทีที่มีค่าความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการรับรู้การปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัตินั้น พบว่าผู้บริหารมีการรับรู้การปฏิบัติบทบาทของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นด้านกลุ่มโรคเรื้อรังที่ต้องให้ยาเพิ่มเติมตามคำสั่งการรักษาของแพทย์มีระดับการรับรู้การปฏิบัติบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง

พยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารมีความคาดหวังและการรับรู้ต่อการปฏิบัติบทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติด้านการรักษาโรคเบื้องต้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $<.05$

ทั้งโดยรวมและรายด้าน และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหาร ต่อการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติ ไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวม และรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 และการเปรียบเทียบการรับรู้การปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารก็ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เช่นเดียวกัน

ในส่วนของข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติ ด้านนโยบายการบริหาร ข้อคิดเห็นที่มีผู้แสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือการที่พยาบาลเวชปฏิบัติยังไม่มีกำหนดตำแหน่ง กรอบ อัตรากำลังของพยาบาลเวชปฏิบัติที่ชัดเจน และยังไม่มีการมอบหมายงานให้แก่พยาบาลเวชปฏิบัติอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร จึงควรมีการกำหนด กรอบ อัตรากำลัง ตำแหน่งเฉพาะของพยาบาลเวชปฏิบัติ และควรมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมตรงกับความรู้ความสามารถให้แก่พยาบาลเวชปฏิบัติ รวมทั้งเสนอแนะว่าพยาบาลเวชปฏิบัติควรได้รับโอกาสในการทำงานด้านยุทธศาสตร์และแผน และมีโอกาสได้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆร่วมกับทีมบริหาร ด้านการสนับสนุนวิชาการ พยาบาลเวชปฏิบัติร่วมเสนอข้อคิดเห็นว่าการขาดการอบรมและการสนับสนุนด้านวิชาการที่ต่อเนื่องจากการที่งบประมาณด้านการอบรมมีน้อย นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอข้อคิดเห็นว่า โรงพยาบาลมีการจัดบุคลากรในหน่วยงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคเบื้องต้นไปอบรม และมีข้อเสนอแนะว่า โรงพยาบาลควรสนับสนุนทุนในการอบรมให้กับพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาโรคเบื้องต้นได้ไปอบรม และนำมาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นในหน่วยงาน นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่เสนอแนะว่าควรมีการติดตามผู้ที่ผ่านการอบรมเป็นระยะๆ สำหรับด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ พยาบาลเวชปฏิบัติ แสดงความคิดเห็นว่าพยาบาลเวชปฏิบัติยังไม่มีแตกต่างจากพยาบาลวิชาชีพทั่วไปและยังมีค่าตอบแทนน้อยเมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่นโดยมีข้อเสนอว่าสภากาชาด /หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรผลักดันให้เกิดตำแหน่งเฉพาะของพยาบาลเวชปฏิบัติ ด้านการยอมรับจากสหวิชาชีพ พยาบาลเวชปฏิบัติมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติยังไม่ได้รับการยอมรับจากวิชาชีพอื่น เท่าที่ควรโดยเฉพาะแพทย์แต่ได้รับการยอมรับจากสหวิชาชีพโดยได้รับคำชมในเรื่องของการให้คำแนะนำ และมีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลควรแสดงบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถบูรณาการงาน กับทีมงานอื่นได้

สำหรับผู้บริหารมีผู้เสนอข้อคิดเห็นด้านนโยบายการบริหารมากที่สุดได้แก่ พยาบาลเวชปฏิบัติยังไม่มีโอกาสได้ตรวจรักษาโรคเบื้องต้นจากนโยบายของโรงพยาบาลไม่เอื้ออำนวย และบทบาทยังไม่ชัดเจนเนื่องจากการมอบหมายงานรักษาโรคของพยาบาลเวชปฏิบัติ ไม่มีหลักฐาน

เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีนโยบายให้พยาบาลเวชปฏิบัติตรวจรักษาเบื้องต้นได้ตามบทบาท และควรมีการผลักดันให้โรงพยาบาลชุมชนมีการจัดตั้ง PCU ในโรงพยาบาลโดยให้พยาบาลเวชปฏิบัติเป็นผู้ให้บริการผู้ป่วย และควรพัฒนาเครือข่ายในชุมชนให้เป็น PCU เพื่อลดภาระและผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชน ด้านการสนับสนุนวิชาการ ผู้บริหารเห็นว่าปัญหาอุปสรรคด้านการสนับสนุนวิชาการของพยาบาลเวชปฏิบัติคือการขาดแคลนบุคลากรเวชปฏิบัติ จากการส่งบุคลากรไปอบรมน้อย และงบประมาณในการอบรมด้านวิชาการมีน้อย โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการสนับสนุนให้พยาบาลเวชปฏิบัติมีการทบทวนหรือฟื้นฟูความรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้พยาบาลมีการอบรมเวชปฏิบัติเพิ่มเติมสำหรับพยาบาลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพยาบาลเวชปฏิบัติควรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิชาการของหน่วยงานรวมทั้งถ่ายทอดการเรียนการสอนให้บุคลากรอื่นได้ ด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า พยาบาลเวชปฏิบัติยังไม่มี ความก้าวหน้าเพราะไม่มีตำแหน่งเฉพาะทำให้ไม่เห็นความแตกต่างจากพยาบาลวิชาชีพโดยเฉพาะค่าตอบแทนยังน้อยเมื่อเทียบกับวิชาชีพอื่น และให้ข้อเสนอแนะว่าสภาการพยาบาลและผู้เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้มีตำแหน่งรองรับที่ชัดเจน มีค่าตอบแทนที่เหมาะสม ในด้านการยอมรับจากสหวิชาชีพผู้บริหารแสดงความคิดเห็นว่า พยาบาลเวชปฏิบัติในโรงพยาบาลชุมชนยังไม่ได้รับการยอมรับเพราะยังต้องปฏิบัติงานภายใต้คำสั่งแพทย์เหมือนเดิม และมีข้อเสนอแนะว่า ควรสร้างการยอมรับให้มีการประชาสัมพันธ์ พยาบาลเวชปฏิบัติสามารถตรวจรักษาโรคให้ผู้รับบริการทราบ และพยาบาลเวชปฏิบัติควรมีความแม่นยำในวิชาการและมีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ตามขอบเขตหน้าที่ที่ไม่ก้าวก่ายวิชาชีพอื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาและสนับสนุนสมมุติฐานของการวิจัยได้บางส่วน

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในบริบทของโรงพยาบาลชุมชนในเขตตรวจราชการที่ 2 เท่านั้น อาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงถึงประชากรพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารในกลุ่มอื่นๆ

ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารเป็นการเปรียบเทียบในภาพรวมมิได้ทำการเปรียบเทียบในลักษณะเป็นรายคู่ในแต่ละโรงพยาบาล ผลการวิจัยครั้งนี้จึงไม่สามารถอ้างอิงว่าเป็นความคาดหวังและการรับรู้ของพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารที่ปฏิบัติงานร่วมกันในโรงพยาบาลใดโรงพยาบาลหนึ่งได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจหลายได้ผู้วิจัยขอเสนอแนะในแต่ละประเด็นเพื่อ
การนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า พยาบาลเวชปฏิบัติในโรงพยาบาลชุมชนเมื่อผ่านการ
อบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติไปแล้วยังกลับมาปฏิบัติงานในหน่วยงาน
เดิม เนื่องจากไม่มีตำแหน่งเฉพาะของพยาบาลเวชปฏิบัติทำให้ลักษณะของการทำงานจึงเป็นไป
ตามภาระงานของหน่วยงานในตำแหน่งของพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในเชิง
นโยบายดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาการพยาบาลควรมีการทบทวนในด้านการผลิต
บุคลากรสาขาพยาบาลเวชปฏิบัติที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน เนื่องจากโรงพยาบาลชุมชนมี
บริบทที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลเวชปฏิบัติ ทำให้การปฏิบัติบทบาทด้าน
การรักษาโรคเบื้องต้นของพยาบาลเวชปฏิบัติไม่เป็นไปตามเป้าหมายของการผลิต

อีกประเด็นหนึ่งก็คือผลการศึกษาพบว่าพยาบาลเวชปฏิบัติและผู้บริหารมีความ
คาดหวังต่อการปฏิบัติบทบาทพยาบาลเวชปฏิบัติแตกต่างจากการรับรู้โดยมีความคาดหวัง
มากกว่าการรับรู้ในทุกด้านแสดงให้เห็นว่าพยาบาลเวชปฏิบัติมีความต้องการที่จะปฏิบัติบทบาท
ด้านการรักษาโรคมกกว่าการปฏิบัติจริง ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลควรมอบหมายงานที่
เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของพยาบาลเวชปฏิบัติโดยเฉพาะด้านการรักษาโรคเบื้องต้น
ควรเปิดโอกาสให้พยาบาลเวชปฏิบัติได้มีโอกาสได้ปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้นเป็น
การพัฒนาทักษะในปฏิบัติบทบาทด้านการรักษาโรคเบื้องต้น และยังเป็นการช่วยลดภาระในการ
ปฏิบัติงานของแพทย์ รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์บทบาทของพยาบาลเวชปฏิบัติให้ผู้รับบริการ
รับรู้ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ ผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารับรู้และความคาดหวังของพยาบาลเวชปฏิบัติและ
ผู้บริหาร ในโรงพยาบาลชุมชนในลักษณะการเปรียบเทียบรายคู่
2. ควรมีการศึกษารับรู้ที่มีผลต่อการปฏิบัติบทบาทของพยาบาลเวช
ปฏิบัติในโรงพยาบาลชุมชน
3. ควรมีการศึกษารับรู้และความคาดหวังของพยาบาลเวชปฏิบัติและ
ผู้บริหารในโรงพยาบาลชุมชนในพื้นที่อื่นๆ